

Артюхова В.В.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, консультант, здобувачка наукового ступеню к.ю.н., НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

ЩОДО КІЛЬКІСНО-ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ХУЛІГАНСТВА В УКРАЇНІ

Однією з необхідних умов нормального функціонування будь-якої держави є громадський порядок, який охороняється державою шляхом захисту конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, інтересів суспільства в межах, визначених правовими нормами, з урахуванням традицій, звичаїв, норм моралі.

Одним з найпоширеніших злочинів проти громадського порядку є хуліганство, юридичне визначення якого дається в ч. 1 ст. 296 КК України. Диспозиція даної норми передбачає, що хуліганство – це грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом.

Суспільна небезпека даного злочину є очевидною. Воно порушує громадський спокій, норми суспільної моралі, зневажає результати людської праці, посягає на фізичну й моральну недоторканість громадян. Підвищена суспільна небезпечність хуліганства полягає також у тому, що воно порушує спокійні умови роботи, побуту і відпочинку людей, у більшості випадків пов'язане із застосуванням насильства, заподіянням різного ступеня тяжкості тілесних ушкоджень потерпілим та пошкодженням чужого майна.

Розроблення кримінологічних аспектів боротьби з хуліганством, яке включає аналіз кількісних і якісних параметрів даного виду злочину, детермінант, що його зумовлюють, особистості злочинця-хулігана; розроблення науково обґрунтованих реко-

мендацій для вдосконалення практики боротьби з хуліганством завжди буде актуальною метою для вітчизняної кримінології.

Однак, для якісного виконання зазначених вище цілей першочерговим є кількісно-якісне вимірювання хуліганства шляхом виявлення таких основних статистичних показників, як його рівень, коефіцієнти, структура, динаміка, відомості про латентність.

Одним із найважливіших елементів кримінологічної характеристики усієї злочинності (або тієї чи іншої групи (виду) злочинів) є її рівень – кількісна характеристика злочинності у конкретній державі (суспільстві) на конкретну дату або за певний проміжок часу, яка включає в себе кількість скоєних злочинів і кількість осіб, які їх скоїли (абсолютні показники), та коефіцієнти злочинності (відносні показники) [1, с.19].

Коефіцієнти злочинності являють собою співвідношення кількості злочинів і осіб, які їх вчинили, до чисельності населення країни, або відповідного регіону з розрахунку на заздалегідь обумовлену кількість населення (100 тис, 10 тис.). Оцінка злочинності у відносних величинах дозволяє порівнювати між собою її рівні у двох чи більше різних регіонах або в одному й тому ж регіоні, але за відносно тривалі проміжки часу. Розрізняють коефіцієнт інтенсивності злочинності, який дозволяє судити про те, як злочинність впливає на населення країни чи певного регіону, та коефіцієнт злочинної активності населення, який свідчить про його злочинну активність.

Ще один показник стану злочинності – структура, що означає відношення одного виду злочину або групи злочинів до всієї маси злочинності, у тому числі в іншому регіоні за конкретний період. Вона виражається у відсотках і характеризує її з якісного боку.

Наступний показник, який характеризує злочинність, - її динаміка. Цей показник відображає рух злочинності у часі, шляхом встановлення рівня і відношення рівня і структури злочинності теперішнього часу до її рівнів за попередні періоди [2, с.24, 25].

Ще в середині минулого століття хуліганство становило більше третини у структурі всієї злочинності. Потім почалося зниження його рівня [2, с.140].

Відповідно до статистичних даних МВС України, протягом 2008–2011 рр. в Україні органами внутрішніх справ було зареєстровано майже 30 тис. хуліганств: у 2008 р. – 11734, у 2009 р. – 10 475, у 2010 р. – 9 207, у 2011 р. – 8 866. Динаміка вчинення хуліганств у 2011 р. порівняно з 2010 р. склала – -3.7% [3].

Питома вага цього злочину у структурі всієї злочинності в Україні становить в середньому 2,5 % (2008 р. – 3,5 %; 2009 р. – 2,7 %; 2010 р. – 2 %; 2011 р. – 1,8 %).

Коефіцієнт інтенсивності злочинності (на 10 тис. населення) у 2008 р. склав 2,5, а у 2011 р. – 1,9.

Коефіцієнт злочинної активності (на 10 тис. населення) у 2008 р. склав 1,6, а у 2011 р. – 1,2.

Питома вага осіб, які скоїли хуліганства, в середньому становить 3,8 % від загальної кількості осіб, які скоїли злочини (2008 р. – 4,6 %; 2009 р. – 4,3 %; 2010 р. – 3,1 %; 2011 р. – 3,2 %).

Демографічні дані на підставі судової статистики України [4] стосовно хуліганства показують, що домінуючу роль серед засуджених відіграють чоловіки. Питома вага жінок, які засуджені за вчинення хуліганств – 5 %. На основі статистичних даних щодо осіб засуджених за хуліганство можна зробити висновок, що 43,8 % злочинів вчиняються особами від 18 до 25 років. Щодо освітнього рівня осіб, які вчинили цей злочин, то особи з повною та базовою загальною середньою освітою становлять 68 %, з професійно-технічною освітою – 21 %, а з повною та базовою вищою освітою – 8,1 %.

65,2 % засуджених осіб вчинили цей злочин у стані алкогольного сп'яніння.

Незважаючи на відносну стабільність та певне скорочення абсолютних показників хуліганства останніми роками в цілому по Україні, «ціна» цього злочину є занадто великою, оскільки йдеться про заподіяння шкоди здоров'ю потерпілим, пошкодження майна та тимчасовим припиненням нормальної діяльності установи, підприємства чи організації чи нормального руху громадського транспорту.

Крім того, статистичні дані слідчої та судової практики свідчать, що хуліганські прояви мають доволі поширений характер та часто стають підґрунтям вчинення, як правило, тяжких і особливо тяжких злочинів, що ще раз доводить необхідність та актуальність дослідження хуліганства в Україні.

1. Даньшин И.Н. *Преступность: понятие и общая характеристика, причины и условия: Учеб пособие.* - К.: УМК ВО, 1988. - 88 с.
2. *Кримінологія: Загальна та особливі частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право, 2009. – 288 с.*
3. *Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/>*
4. *Офіційний веб-портал «Судова влада в Україні». Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/*